

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys från Tumbo kyrka, Strängnäs stift

Linderson, Hans

2019

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2019). *Dendrokronologisk analys från Tumbo kyrka, Strängnäs stift*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2019:1). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

02 Januari 2019

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2019:01
Hans LindersonDENDROKRONOLOGISK ANALYS FRÅN TUMBO KYRKA, STRÄNGNÄS
STIFT**Uppdragsgivare:** Daniel Eriksson, Bygg & Hantverk i Karlskoga AB, Valåsen 308, 691 94, Karlskoga, info@lobergfalla.com**Område:** Eskilstuna **Prov nr:** 72712-7220, 72737-72742 **Antal Prov:** 15**Dendrokronologiskt objekt:** Långhuset, prover tagna 1992 (72212-72220) Långhuset, prover tagna 2018 (72737-72740) Sakristian, prover tagna 2018 (72741-72742)**Resultat:**

Dendro nr:	Provnr; Objekt (hb=högben) Takstolsnr*†° S=söder N=norr Ö=öst	Träd- slag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)	Kommentarer (mer vågad datering inom parentes)
72212	; 1*	Tall	75; 1	Ej W	1146	E 1146	
72213	; 2*	Tall	57; 1	Ej W	1141	E 1141	
72214	; 3*	Tall	69; 1	Ej W	1131	E 1131	
72215	; 4*	Tall	77+5; 1	Ej W	(1100)	(E 1100)	
72216	; 6*	Tall	118; 1	Ej W	1134	E 1134	
72217	; sparrstöd 6*	Tall	65; 1	B	Ej datering	-	
72218	; sparrstöd 7*	Tall	112	B	1248	1248/49	
72219	; bjälke 8*	Tall	53	Ej W	1116	E 1116	
72220	; bjälke 9*	Tall	45	Ej W	Ej datering	-	
72737	1; hb 12 [†] S	Tall	51; 1	Sp 39, W	1154	V 1154/55	
72738	2; hb 16 [†] S	Tall	62; 1	Sp c43, W?	1153	1153-1155	
72739	3; hb 5 [†] N	Gran	85	W	1514	V 1514/15	
72740	4; hb 3 [†] N	Gran	81	W	1514	V 1514/15	
72741	5; hb 2 [°] Ö	Gran	57	W	1514	V 1514/15	
72742	6; hb 6 [°] Ö	Gran	87	W	1513	V 1513/14	

*från öst †från väst °från söder. Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Tallvirket från långhuset som tidigare daterades till **efter 1146** kan med den kompletterande provtagningen dateras så att alla kan vara avverkade **vinterhalvåret 1154/55**. En ny avverkningstid framkom, **vinterhalvåret 1248/49**, prov 72218. Prov 72217 kan inte beläggas ha samma ålder med dendrokronologisk metodik även om det förefaller logiskt. Granvirket från långhuset och sakristian får två avverkningssäsonger **vinterhalvåren 1513/14 och 1514/15**.

Proveniensen för alla tre dateringsgrupperna är relativt lokal. Det enskilda objekt som daterar 1100-talsvirket bäst är Härad kyrka. Granvirket dateras bäst mot Bilby säteri. Dessa objekt skall endast ses som om de möjligen kan ha gemensamma källorter.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges sp=0 menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891